

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 265-1922)

Originalt emne

Skole- og Undervisningsvæsen

Skole- og Undervisningsvæsen/Skole- og Undervisningsvæsen i Almindelighed

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 22. juni 1922](#)
- 2) [Byrådsmødet den 13. juli 1922](#)
- 3) [Byrådsmødet den 2. november 1922](#)
- 4) [Byrådsmødet den 17. marts 1923](#)
- 5) [Byrådsmødet den 19. april 1923](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 22. juni 1922 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 265-1922)

Skrivelse fra Undervisningsministeriet vedrørende Undervisningsplan for Borgerskolerne.

Mariane Thomsen fandt det temmelig let at komme over denne Sag blot ved at tage den til Efterretning. Det var jo en Skrivelse fra Ministeriet, som ønskede en Ændring i Forslaget til Skoleplan.

Formanden spurgte, om det ærede Medlem havde noget Forslag at stille.

Mariane Thomsen syntes, at man i hvert Fald kunde sende Sagen til Skolekommissionen, der saa kunde drøfte Spørgsmaalet og eventuelt komme med Forslag.

Formanden svarede, at Sagen netop blev ekspederet, som den skulde i Henhold til

Forretningsordenen, og fra Byraadet vilde den blive sendt til Skolekommissionen.

Toges til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 13. juli 1922 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 265-1922)

Forslag fra Skoleudvalget til Undervisningsplan for Borgerskolerne.

Formanden forelagde Sagen. Forslaget var for længe siden indsendt til Ministeriet og var nu kommet tilbage derfra med Henstilling om at ændre et Par Punkter saaledes, at der blev flere Timer til Religionsundervisning, og at Sprogundervisningen i 7. og 8. Klasse blev frivillig. Skolekommissionens og Skoleudvalgets Flertal kunde imidlertid ikke gaa med hertil af flere Grunde. For det første mente man, at den daglige Morgensang ved Skolerne kunde erstatte en Del af Undervisningen i Religion, og hvad Sprogundervisningen angik, saa havde den allerede i flere Aar været obligatorisk i 7. Klasse og havde virket meget tilfredsstillende. Sagen havde været forelagt Lærerraadet, og dette kunde heller ikke tiltræde de to Ændringer, ligesom der ogsaa i Skolekommissionen paa en enkelt Undtagelse nær var Enighed derom. Flertallet foreslog derfor at indgaa til Skoledirektionen og Ministeriet med fornyet Andragende om Approbation paa Undervisningsplanen i den Form, hvori den oprindelig var indsendt.

Mariane Thomsen kunde slutte sig til Formandens Udtalelser m. fl. t.

Religionsundervisningen og Sprogundervisningen i 7. Klasse. Men i den ny 8. Klasse var der indført et nyt Fag, Engelsk, med 6 ugentlige Timer, og disse skulde tages fra de praktiske Fag Haand- og Husgerning for Piger og Sløjd for Drengene. Det var særlig i de senere Aar, at disse Fag havde vundet Indpas i Skolerne, og mange Lærere var meget tilfredse med dem særlig i det sidste Skoleaar, og det samme gjaldt baade Børnene og Forældrene. Ganske vist havde Lærerraadet udtalt sig for den obligatoriske Sprogundervisning, men der havde kun været 99 til Stede af Lærerraadets 260 Medlemmer, saa det kunde næppe kaldes helt enstemmigt, og det kunde godt tænkes, at Lærerne senere fik et andet Syn paa dette Forhold. Alle disse Børn egnede sig vist ikke til at modtage Undervisning i 2 Sprog, og maaske kunde Forældrene komme med Ønsker om igen at gaa over til de mere praktiske Fag. Det var derfor rigtigst ikke at lukke helt af for

en eventuel Ændring, men lade en lille Dør aaben, saaledes at man ad Aare, hvis Forholdene talte derfor, kunde træffe en anden Ordning. Der fandtes allerede i Planen et saadant lille Forbehold, idet Skolekommissionen fik Bemyndigelse til, hvis Forholdene talte derfor, at bytte om paa Sprogene, saa at der begyndtes med Engelsk i 7. Klasse i Stedet for Tysk. Man kunde godt paa samme Sted indsætte, at hvis Skole og Hjem maatte ønske en Ændring, hvorved de praktiske Fag indføres i Stedet for Sprog, var Skolekommissionen bemyndiget til at gøre en saadan Forandring, forudsat at der kunde blive en fuld Klasse. Derved imødekom man i nogen Grad Ministeriet, og det var i det hele et meget moderat Forslag, idet det kun fremtraadte som en Bemyndigelse for Skolekommissionen til eventuelt at gøre en Forandring. Taleren vilde derfor anbefale Byraadet at tiltræde dette lille Forslag.

Formanden indrømmede, at Frk. Thomsens Forslag kunde se meget moderat og uskyldigt ud; men det var alligevel Begyndelsen til at gøre enkelte Fag ikkeobligatoriske, og det vilde være en Kræftskade for et Skolevæsen; det havde man set andre Steder, hvor man havde forsøgt en fakultativ Ordning. Taleren kunde fuldtud tiltræde Skoledirektørens Bemærkning om en engelsk Skolemand, der havde udtalt, at Folkeskolen havde anden Opgave end at uddanne Børnene til Køkkenpiger og Minearbejdere; men af Frk. Thomsens Udtalelser i Skolekommissionen fremgik det klart og tydeligt, at hun egentlig ønskede, at Børnene skulde uddannes til Køkkenpiger og Arbejds mænd. Naar der undervistes i disse Fag 2-3 Aar, maatte det være tilstrækkeligt, og baade Skolekommissionen og Lærerne havde derfor ment, at der i 7. og 8. Klasse maatte nye Fag til. Børnene fortjente det ogsaa, for de, der naaede op i disse Klasser, var nogle af Skolernes klareste Hoveder, og der var ikke Tale om Oversiddere o. l. Det sproglige Stof, som var foreslaaet for de to Aar, var tillige meget let og netop anlagt for Børn. Forslaget om Ombytning af Engelsk og Tysk betød ikke noget i den Retning, idet de skulde have begge Sprog, og det var nærmest en Skønssag, hvilket af dem man skulde begynde med. Skulde der senere blive Stemning for at gaa tilbage til de tidligere Fag, kunde man altid indgaa til Ministeriet med Forslag herom. Men Hovedsagen var her den økonomiske Side af Sagen, for efter Frk. Thomsens Forslag kunde det blive en dyr Historie for Kommunen. Hvis man regnede med 60 Elever, kunde der blive 2 Klasser; men skulde Undervisningen være forskellig, vilde der let blive 3. Alene til Lærerløn vilde Mereudgiften saa blive ca. 7000 Kr. aarlig, og dertil kom Lokale, Lys, Varme, Bøger o. s. v. Det stemte ikke særligt med, at det Parti, som Frk. Thomsen tilhørte, stadig klagede over Socialdemokraternes Flothed ved andre Lejligheder. Men den

økonomiske Side af Sagen var forøvrigt fuldt klarlagt gennem Skolekommissionens Skrivelse.

Mariane Thomsen hævdede, at det var en topmaalt Uretfærdighed at gentage Skoledirektørens eller den engelske Vismands Ord her og anvende dem mod Taleren. Naar Taleren havde holdt paa de praktiske Fag, var det absolut ikke med den Motivering, at Børnene skulde uddannes til "Køkkenpiger og Minearbejdere", men fordi Børnene engang selv skulde stifte Hjem og saa kunde have Nytte af Skolens Undervisning i de praktiske Fag. At det skulde koste mere at oprette Klasser med Haand- og Husgerning eller Sløjd, hørte ingen Steder hjemme. Den sidste Del af Talerens Forslag gik netop ud paa, at der ikke skulde oprettes Klasser med andre Fag end foreslaaet i Planen, med mindre der meldte sig Elever nok til fuld Klasse, og det vilde absolut ikke koste Kommunen mere end Undervisningen i de andre Fag. Skoledirektøren var forøvrigt i sit første Forslag enig med Taleren, idet han gik ud fra, at Sprogundervisningen skulde være fakultativ.

Formanden savnede Oplysning om, hvad Frk. Thomsen vilde gøre ved de Elever, som meldte sig til anden Undervisning, hvis der ikke blev en fuld Klasse. Skulde disse saa have Sprogundervisning?

Mariane Thomsen: Ja!

Formanden var klar over, at det saa vilde blive en ganske forkludret Undervisning.

Andr. Christensen antog ikke, der var stort at gøre ved Sagen, som Forholdet laa; men Frk. Thomsens Forslag burde alligevel kunne akcepteres, idet det overlodes til Skolemyndighederne at foretage en Ændring, hvis der meldte sig tilstrækkelig mange Elever til at danne en Klasse. Der kunde absolut ikke ske noget, naar Forslaget blot gav en Bemyndigelse, der laa i Skoleautoriteternes Haand, saa det maatte i hvert Fald kaldes meget moderat. Sprogundervisning i eet Aar havde næppe ret megen Betydning, saa det kunde nok tænkes, at baade Forældre og enkelte Lærere kom ind paa, at det for disse Børns Vedkommende var bedre at fortsætte med Undervisningen i de praktiske Fag. Derimod kunde det nok have Betydning for dem, der gennemgik baade 7. og 8. Klasse og altsaa fik Undervisning i 2 Aar. Taleren vilde henstille til Skoleudvalgets Flertal at tiltræde den af Frk. Thomsen foreslaaede Form.

Formanden syntes, at Hr. Overretssagføreren skulde have indvirket paa sine Partifæller i Skolekommissionen, for de var fuldstændig uenige med ham, idet de godt indsaa, at det

kunde blive en dyr Spas for Kommunen.

Gustav Pedersen erkendte, at eet Aars Sprogundervisning maaske ikke gav store praktiske Resultater, men det var af stor Betydning for dem, der senere skulde uddanne sig i Sprog, at de havde lært Grundlaget, og det gjaldt ikke blot for dem, der kom paa Handelsskoler, men ogsaa for de tekniske Fag, hvor der nu til Dags fandtes en Mængde fremmede Ord og Betegnelser. Angaaende Klassesdelingen vilde Taleren spørge Frk. Thomsen, hvad der skulde ske, hvis der af 60 Elever meldte sig 50 til Undervisning i de praktiske Fag. Hvad skulde man saa gøre ved de 10, som ønskede Undervisning i Sprog? Skulde de tvinges til at opgive dette? Hvis man vilde sikre sig mod at faa flere Klasser, var det nødvendigt at gøre en af Delene obligatorisk.

Mariane Thomsen svarede hertil, at hvis der virkelig var saa lidt Stemning for at lære Sprogene, var der ikke Spor Grund til at opretholde en Klasse med Sprogundervisning; det vilde hverken være praktisk eller sparsommeligt. Vilde de 10 absolut lære Sprog, fandtes der nok Udvej derfor, idet man jo havde Aftenskoler o. l. Men eftersom Stemningen i Øjeblikket var i Skolerne og blandt Lærerne, tvivlede Taleren ikke om, at de fleste af Børnene vilde vælge Sprogundervisningen, og Talerens Forslag vilde derfor ikke faa Betydning de første Aar. Det kunde dog tænkes, at Stemningen vilde vende sig, og saa var det praktisk at have denne lille Udvej.

Formanden gjorde opmærksom paa, at de fleste af de Børn, der var Tale om her, vilde gaa over i Handelshøjskolerne eller de tekniske Skoler, og begge Steder skulde de fortsætte med Engelsk og Tysk, hvorfor det var en stor Velgerning mod dem at give dem noget Kendskab til Sprogene allerede i Børneskolen. Men Taleren var klar over Tendensen, at Arbejderdernes Børn ikke maatte naa frem til andet end at være Køkkenpiger og Arbejds mænd.

Gustav Pedersen mente, at selv om Fag som Haandgerning og Sløjd kunde være meget interessante, spillede de ikke den Rolle i det praktiske Liv som Sprogene. I 13-14 Aars Alderen var Børnene først rigtig skikkede til at modtage Sprogundervisning, og det vilde være meningsløst at anvende disse Aar til at lære Fingerfærdighed. Børnene burde ogsaa have de størst mulige Chancer for at klare sig i Livet. Staten ofrede store Summer paa Eleverne i Statsskolerne, og Kommunerne burde ogsaa have Lov til at skaffe Eleverne i sine Skoler gode Betingelser for at faa en almen Dannelse.

Mariane Thomsen syntes, at de Elever, der gik over i tekniske Skoler, havde mindst lige

saa megen Brug for Regning, Fysik og Sløjd, og der skulde ogsaa Hoved til disse Ting, det var ikke ren Fingerfærdighed. Hvad de højere Skoler angik, havde de netop der enkelte valgfri Fag, idet man f. Eks. i Pigeskolerne kunde vælge mellem et Sprog og et Fag som Syning o. l.

Gustav Pedersen fastholdt, at Tegning o. l. maatte kaldes Specialiteter, som ikke hørte med til almen Dannelse saaledes som Sprogundervisning.

Formanden oplyste, at Børnene i Skolerne blev øvet i Frihaandstegning og netop opnaaede meget stor Færdighed i dette Fag. Den mere specielle Tegning hørte ikke hjemme i Børneskolen.

Andr. Christensen havde den Opfattelse, at Debatten havde været ført rent sagligt ud fra det Synspunkt, hvad der tjente Børnene og Skolen bedst, og man burde derfor have været sparet for den Bemærkning, at man argumenterede ud fra den Opfattelse, at Arbejderstandens Børn ikke maatte lære noget og ikke maatte komme frem, saa meget mere som Forslaget netop gik ud paa, at det blev de paagældende Hjem, der kom til at træffe Bestemmelse om, hvad de ønskede.

A. Mørup sluttede sig hertil.

Formanden bemærkede, at Hr. Mørup glemte at tage Særstandpunkt i Skolekommissionen.

A. Mørup var bortrejst, da Skolekommissionen holdt Møde, ellers vilde Taleren maaske have taget samme Standpunkt som Frk. Thomsen.

Formanden svarede, at Hr. Mørup i hvert Fald var til Stede, da Skoleplanen første Gang blev indsendt til Ministeriet.

Flertallets Forslag vedtoges med 11 Stemmer mod 5.

Uddrag fra byrådsmødet den 2. november 1922 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 265-1922)

Indstilling angaaende Undervisningsplanen for de kommunale Borgerskoler.

Skolekommissionen foreslaar at indsende Undervisningsplanen i samme Skikkelse som tidligere til Skoledirektionens Approbation.

Formanden erindrede om, at der havde været lidt Divergens om Skoleplanen, idet Ministeriet havde ønsket enkelte Ændringer deri. Planen var nu atter behandlet i Skolekommissionen, og baade denne og Lærerraadet var enige om at fastholde det tidligere Forslag, hvorfor Skolekommissionen anmodede Byraadet om at tiltræde dette.

J. C hr. Møller spurgte, om man havde nogen Vished for, at Ministeriet vilde approbere Planen, for ellers saa det lidt underligt ud at sende den til Ministeriet uden nogen som helst Ændring.

Formanden svarede, at man havde nogen Formodning om, at Planen nu vilde blive approberet. Men der var faktisk arbejdet efter Planen

iflere Aar, og de Bestemmelser, som Ministeriet ønskede ændret, var godkendt i flere andre Byer.

Mariane Thomsen mente ikke, det var helt korrekt at sige, at der var arbejdet efter Planen i flere Aar. De Bestemmelser, der var Uenighed om, var den obligatoriske Undervisning i 2 Sprog, og det var først indført nu.

Tiltraadtes

Uddrag fra byrådsmødet den 17. marts 1923 - side 4

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 265-1922)

Indstilling fra Skolekommissionen vedrørende Undervisningsplanen for Borgerskolerne.

Følgende Indstilling forelaa:

"Idet Skolekommissionen herved paany til det ærede Byraad fremsender Undervisningsplanerne for Aarhus Borgerskoler med Indstilling om, at de atter maa blive sendt til Skoledirektionens Godkendelse, foreslaar man at fastholde den obligatoriske Undervisning i fremmede Sprog i VII og VIII Borgerskoleklasse, at Antallet af Religionstimer i VI Borgerskoleklasse forøges fra 2 til 3, og at den Time, hvormed Religionstimerne forøges, tages fra Anskuelsesundervisning i II Klasse, saaledes at Klassernes

gennemsnitlige Timetal fremdeles bliver 30 ugentlige Timer.

Naar man mener at burde holde fast paa den obligatoriske Undervisning i Tysk i VII Klasse, saaledes som den har fundet Sted ved Aarhus Borgerskoler siden 1907, og i Tysk og Engelsk i den nye VIII Klasse, saa skal man for det første henvise til, hvad man i Skrivelsen af 1. Juli f. A. til det ærede Byraad om samme Sag har fremført, at man nødig vil komme ind paa en Deling af Børnene i VII og VIII Klasse i Klasser med Sprog og Klasser uden Sprog, da denne Ændring vil være egnet til at bringe Misstemning mellem Hjem og Skole - saa meget mere som den vil lægge Hindringer i Vejen for en Klassesdeling med tilstrækkelig fyldte Klasser.

Dernæst ser man ikke rettere, end at det ikke alene pædagogisk, men og socialt set er rigtigt i en Købstad at sørge for Undervisning i eet eller to af Europas Hovedsprog til alle dem af Borgerskolernes Børn, som paa nogen Maade har Mulighed for at nyde godt af denne Undervisning. De vil høste Gavn deraf, baade hvis de bliver i deres Fædreland og eventuelt fortsætter den boglige Uddannelse i en Fagskole. og selvfølgelig endnu mere hvis de rejser til Udlandet, hvad der vel i mange Tilfælde vil ske, naar normale Forhold indtræder. Det ser ud til, at det bliver mere og mere vanskeligt at skaffe Arbejde i vort Fædreland til hele den opvoksende Ungdom, og for den, som vil søge ud i det fremmede for kortere Tid eller for stedse, er vel intet vigtigere end Kendskab til Tysk eller Engelsk.

Endelig mener Skolekommissionen med stor Berettigelse at kunne hævde, at Sprogundervisningen kun gives til Børn, som kan antages at have Gavn deraf.

I Skolevæsenets Aarsberetning for Aaret 1. April 1921 til 31. Marts 1922 oplyses, at af de 1165 Børn, som i Løbet af Aaret er udskrevet af Aarhus Borgerskoler, er

102 gaaet ud af Realklassen,

35 gaaet ud af 4. Mellemkoleklasse.

31 gaaet ud af 3. Mellemkoleklasse.

4 gaaet ud af 2. Mellemkoleklasse,

0 gaaet ud af 1. Mellemkoleklasse,

688 gaaet ud af VII Borgerskoleklasse,

253 gaaet ud af VI Borgerskoleklasse,

44 gaaet ud af V Borgerskoleklasse,

3 gaaet ud af IV Borgerskoleklasse,

5 gaaet ud af Værneskolen,

I alt 1165.

Af de Børn, som ikke gaar over i Mellem skolen, er der altsaa 305 eller over 30 %, som ikke naar op i VII Klasse og altsaa ikke faar Del i Sprogundervisningen, og man kan formentlig gaa ud fra, at disse 305 Børn er de Elever, som har de daarligste Betingelser for at nyde godt af Skolens Undervisning (i 1920-21 var de tilsvarende Tal 329 eller 32 %; i indeværende Aar skønnes Forholdet at være et lignende). I den ny VIII Klasse vil der kun blive opflyttet Børn, som kommer til at gaa i Skole fulde 8 Aar, og der vil i Skoleaaret 1923 - 24, saa vidt man kan skønne, kun blive Tale om i alt godt 100 Børn, som vil blive samlede i 4 Klasser. Det er selvfølgelig Børn, som er sat tidlig i Skole, og som har gennemgaaet alle 7 foregaaende Klasser uden nogensinde at blive standsede, og det vil sikkert være fuldt forsvarligt at byde dem Undervisning baade i Tysk og Engelsk - ligesom Eleverne i Mellem skolen.

Man tør vel gaa ud fra, at naar Undervisningsministeriet har stillet Krav om, at Undervisningen i fremmede Sprog skal være fakultativ, saa er Grunden den, at den paagældende Undervisning kun bør bydes de Elever, som kan antages at have Betingelser for at nyde godt deraf. Skolekommissionen tillader sig med Henvisning til det foran anførte at mene, at den Praksis, som Aarhus Borgerskoler følger og vil følge ved Opflytning til VII og VIII Klasse er en saadan, at Ministeriets Ønske i Virkeligheden sker Fyldest, og man tillader sig derfor paany at indstille Sprogundervisningen i den foreslaaede Form til Stadfæstelse.

Medens man saaledes mener at burde fastholde den foreslaaede Form i Sprogundervisningen, vil man foreslaa at imødekomme Ministeriets Ønske om Forøgelse af Religionstimerne, og man finder det da rettest at lægge en Time til i VI Klasse, saaledes at der bliver 3 ugentlige Religionstimer i den nævnte Klasse.

Da det næppe er rigtigt at forøge det samlede Timetal, og Timen skal tages paa et andet Punkt, saa vil det formentlig være rigtigst at tage den ene af de 2 Timer, som i II Klasse er lagt til Anskuelsesundervisning, saaledes at Faget faar en ugentlig Time i begge de to yngste Klasser. Der vil antagelig ikke derved voldes nogen synderlig Skade paa

Undervisningen i de det nævnte Fag, medens der selvfølgelig vil ske en ret væsentlig Udvidelse af Religionsundervisningen i VI Klasse, der som foran omtalt for en stor Del af Børnene er den sidste Klasse i Skolen. Man anser det ikke for nødvendigt i Anledning af den foreslaaede Ændring at foretage nogen Omredigering af Stoffordelingens Tekst for Religion i VI Klasse eller for Anskuelsesundervisningen i II Klasse.

Der medfølger et Eksempplar af Undervisningsplanen, hvori den omhandlede Rettelse er foretaget."

Formanden forelagde Sagen. Undervisningsplanen blev i sin Tid vedtaget i Overensstemmelse med den Undervisning, som nu foregaar i Borgerskolerne, men Ministeriet mente, at der var 1 Times Religionsundervisning for lidt igennem Skoleaarene, og Skolekommissionen havde nu delvis imødekommet dette Krav ved at lægge 1 Time mere til 6. Klasse. Desuden var der en Divergens angaaende Sprogundervisningen i 7. og 8. Klasse, idet Ministeriet ønskede, det skulde være frivilligt, om Børnene vilde modtage denne Undervisning eller ikke. Byens Lærerraad, Skolekommission og Skoleudvalg havde den Opfattelse, at man kan ikke have frivillig Undervisning i Skolerne, den maatte være obligatorisk. Hvis nogen ikke ønskede, at deres Børn fik Sprogundervisning, var der den Udvej, at de kunde blive i 6. Klasse, men i samme Klasse maatte Betingelserne være ens for alle Børn. Hvis Byraadet sluttede sig til den foreliggende Plan, havde man imidlertid Vished for, at den nu vilde blive approberet af Ministeriet, og Taleren kunde saa heller ikke tænke sig, at Skoledirektionen vilde modsatte sig Forslaget.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 19. april 1923 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 265-1922)

Skoledirektionens Approbation paa Undervisningsplan for Borgerskolerne.

Toges til Efterretning.

